

SMÅSKRIFTER I DJURSKYDD

I

BARNENS DJURSKYDDSLÄRA

AV

CONSTANCE ULLNER

HELSINGFORS 1917

SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG

SMÅSKRIFTER I DJURSKYDD

I

BARNENS DJURSKYDDSLÄRA

AV

CONSTANCE ULLNER

HELSINGFORS 1917

SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG

HELSINGFORS 1917

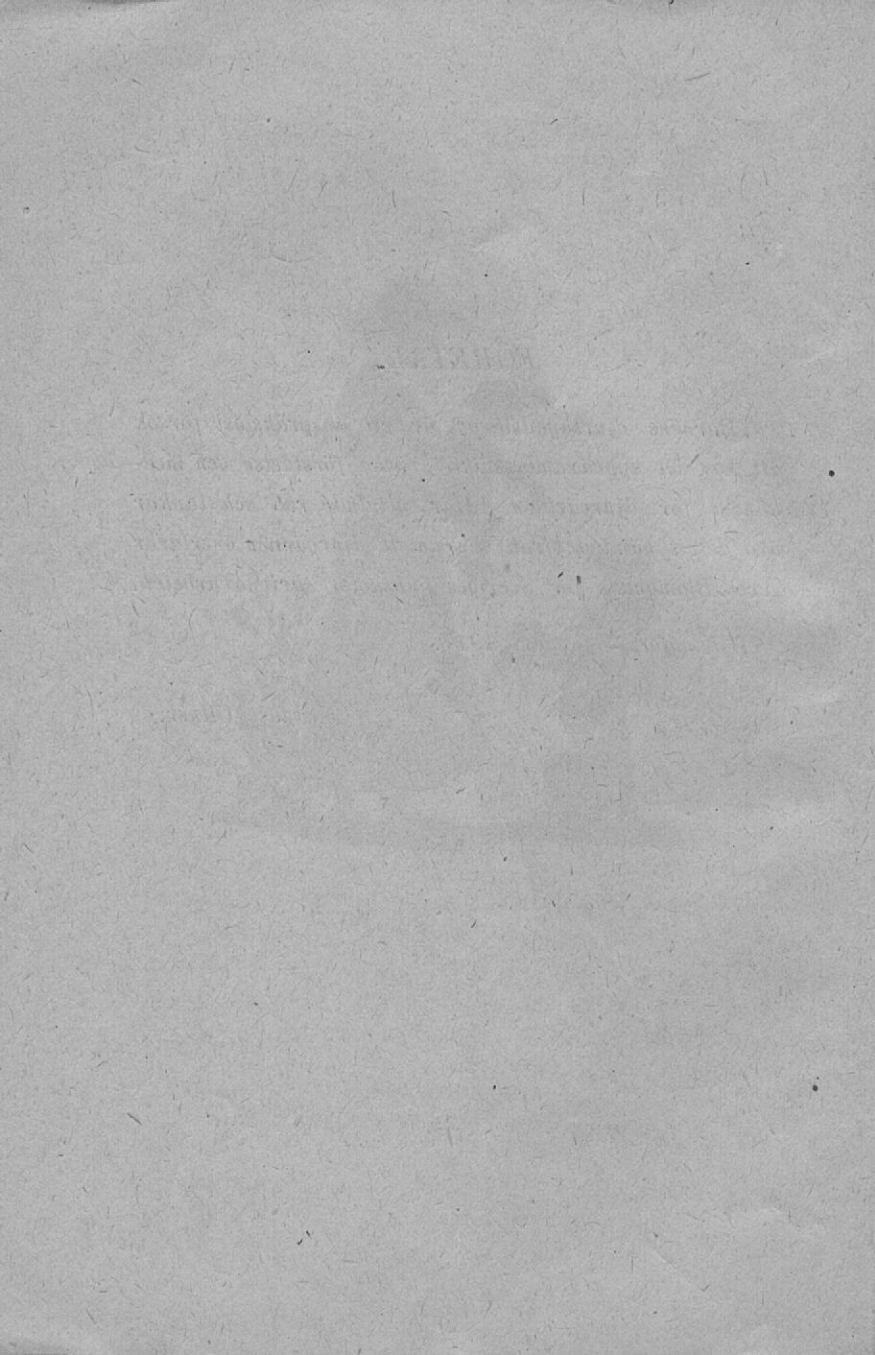
FRENCKELLSKA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET

FÖRETAL.

„Barnens djurskyddslära“ är ett anspråkslöst försök att hos det uppväxande släktet väcka förståelse och medkänsla för djurvärlden. Här uttalade råd och tankar äro delvis hämtade från den kände djurvännen överlärar Axel Blomqvists för Sveriges folkskolor skrivna arbeten.

Helsingfors i januari 1917.

Constance Ullner.

Inledning.

I.

Att känna djuren är detsamma som att älska dem. Och den man är fäst vid, den vill man alltid gärna hjälpa och försvara.

I, barn, menen, att det finnes många djur, som äro starkare än vi människor och därför ej behöva vårt försvar. Men det är icke så. Vårt förstånd är mera utvecklat och därför behärska vi djuren; och detta har människan gjort allt från skapelsens början. Människan behärskar djuren med Skaparens tillåtelse.

Men är den, som fått stora rättigheter, befriad från alla skyldigheter? Nej, tvärtom. Det har aldrig varit Skaparens mening, att den, som fått makten, skulle missbruka den, att den starkare skulle förtrycka den svagare. Det var meningen, att alla skulle hjälpa varandra och vilja varandras väl. Men det har gått på ett helt annat sätt, och människan glömmar ofta, att också djuren känna, lida och fröjdas liksom hon, och att hon ej har rätt att förstöra glädjen för dem och vålla dem smärta.

Men många så kallade nöjen äro tillättna, som plåga djur, sägen I. I tänken på jakt, grym sport, på djur, som plågas på cirkus eller i menagerier och mycket annat. I minnens zoologiska trädgårdar, där I sett den stolta örnen slå sina vingar blodiga mot burgallret, för att ännu engång få känna sig fri i de stora vidderna och flyga högt och långt över skog och hav. Och I kommen ihåg vargar och rävar och ännu andra vilda djur, som onödigtvis få försmäktas i fångenskap.

Varför skall det i vissa fall vara tillåtet att plåga djuren, i andra icke? undren I, barn, och så göra alla djurvänliga barn.

Däröver undra också vi, gamla djurvänner, och vår önskan vore nog den, att alla slag av djurplågeri vore förbjudna.

Kan inte lagen förbjuda dem? frågen I.

Vi skola hoppas, att så engång skall ske, ty rätt och sanning komma nog slutligen att segra över våld och orätt. Men den förnämsta lagen är dock den vi alla hava inom oss själva, den som kallas samvetets röst. Om vi lyssna till den, skall djurplågeriet småningom försvinna, då skola vi aldrig kunna finna nöje i något, som förorsakar andra levande varelser smärta. Vi skola betrakta alla våra medskapade varelser som våra bröder och systrar. Och om vi göra det — och förstå vi rätt vår djurskyddslära, skola vi alla göra det — kunna vi icke vara med om vare sig nöjesjakt eller annat djurplågeri. Hava vi engång som barn lärt oss att älska djuren, kunna vi aldrig som vuxna män och kvinnor finna nöje i att plåga dem.

Men det finnes så många djur, som vi aldrig få bliva bekanta med! sägen I.

I kunnen få lära känna dem genom böcker och se dem uppstoppade i biologiska museer. Småningom skolen I få aktning för allt liv i naturen och lära inse, huru nära människor, djur och växter stå till varandra och i huru hög grad de påverka varandras utveckling.

Några djur äro vi dock i vårt dagliga liv i så hög grad beroende av, och dessa djurs tillvaro kan av oss i så hög grad förbättras eller försvåras, att det är nödvändigt, att vi i vår djurskyddslära tala utförligare om dem.

II.

Innan vi övergå till särskilda djurslag, bör dock några ord nämnas om djurens själlsliv.

I haven säkerligen mången gång hört tanklösa personer tala om „själlösa djur“. Det är ett gammalt och föråldrat påstående, vid vilket vi ej böra fästa det minsta avseende. Det finnes många bevis för att djuret kan både känna, tänka och vilja. Många av djurens handlingar äro en följd av eftertanke och förstånd. *„Djur av alla slag handla enligt individuella och efter omständigheterna växlande bevekelsegrunder“* säger vår berömda vetenskapsman O. M. Reuter.

I hela Bibeln möter oss som ett genomgående drag en varm medkänsla för djuren. Därom vittna en stor mängd bibelspråk och liknelser, som I vid tillfälle kunnen lära eder. Bland annat heter det i Lukas evange-

lium 12: 6: „Säljas icke fem sparvar för två skärvar och icke en av dem är förgäten inför Gud.“

Och huru ofta kunna ej djuren framställas som förebilder för människan! Flit, ordning, trohet, lydnad, tacksamhet och andra goda egenskaper finnas hos djuren.

I Ordspråksboken 6: 6—8 heter det: „Gå bort till myran, du late; se huru hon gör och bliv vis. Hon har ingen furste över sig, ingen tillsyningsman eller herre; dock bereder hon om sommaren sin föda och insamlar under skördetiden sin mat.“

I Jeremias bok 8: 6, 7 heter det: „Alla löpa de bort lika hästar, som rusa åstad i striden. Till och med hägern under himmelen känner ju sin bestämda tid, och turturduvan, svalan och tranan taga i akt den tid, då de skola komma tillbaka; men mitt folk känner icke Herrens rätter.“

Följande ord läsa vi i Ordspråksboken 30: 24 o. f. „Fyra finnas, som äro små på jorden, och likväl äro storvishet dem beskärd:

myrorna äro ett svagt folk, men de bereda om sommaren sin föda;

klippdassarna ¹⁾ äro ett folk med ringa kraft, men i klippan bygga de sig hus;

gräshopporna ha ingen konung, men i härordning draga de alla ut;

¹⁾ Däggdjur, som hava fotsulan så beskaffad, att den verkar som sugskiva, så att de kunna klättra i träd och uppför nästan lodrätta klippor. Sådana djur finnas ännu i Palestina.

geckoödlan ¹⁾ kan gripas med händerna, dock bor hon i konunga palatser.

Tre finnas, som skrida ståtligt fram, ja fyra, som hava en ståtlig gång: lejonet, hjälten bland djuren, som ej viker tillbaka för någon, en häst, smärt om livet, och en bock och en konung i spetsen för sin här."

Den träldom djurvärlden, i likhet med mänskligheten, är underkastad, skall enligt Bibelns ord, engång upphöra. Det heter att hela skapelsen — således även djuren — med människan tager del i hoppet att engång vara befriad från förgängelsens träldom.

Det hände engång, att en liten gosse frågade: Hava djuren ingen Messias — eller har han ännu ej kommit?

Som svar härå har den svenska skalden Verner von Heidenstam skrivit följande vackra skildring:

Djurens Messias.

Det är en kall vinternatt och över Galileens kullar lysa stjärnorna, få men stora och så orörliga som ilade under dem en människoålder snabbare än en afton.

Vid den klippiga vägen till Endor ligger ett stall och några nyss anlända resenärer släcka sin fackla med ett par kraftiga slag mot stenväggen. Den ene av dem, en skägglös yngling, stannar och håller händerna över det ännu glödande skaftet för att värma sig. Hans skjorta

¹⁾ En liten ödla, som kan gå uppför lodräta ytor och även på undre sidan av vågräta ytor. Geckoödlorna uppehålla sig även gärna i människoboningar.

är sammanhållen om livet av ett nött läderbälte, pannan rak nästan som en hellens, håret högt och tillbakakastat, och de eftersta vandrarna viska till varandra: Det är människornas son, det är Messias.

Då begynner det sucka och kvida runt omkring i mörkret, och förfärade böja sig hans följeslagare intill varandra och draga över sig mantlarna. Inuti stallet resa sig åsnan och hästen ur halmen, och grimmorna slamra. Kamelerna, som utanför ligga i rad, vagga ängsligt på sina stora gethuvud, och hundarna, som smyga fram utefter väggen som en grå strimma och likna vargar, utstöta en långdragen klagan. Hyenan, som hela kvällen tassat i kring på begravningsåkern, och vilkens på engång mjuka och raspande steg påminna om ljudet av en springande fågel, stannar fnyssande och vädrande. I öknen kastar sig lejonhanen ned i sanden och ryter, men så kväft, att hans mål liknar en gråtande mans, och alla djuren säga till varandra:

Kommer aldrig vår Messias, han, som till de starka, vilda, blodgiriga människorna skall säga misskundens brodersord också om oss? Eller är han kanske redan kommen? Är det manne den allvarlige främlingen, som värmer sig över facklan? Visserligen måste det vara han, fast de som följa honom ännu i dag icke förstå honom i allt.

Vid de sista orden blir det tystare men suckandet blir djupare liksom av lättnad, och sångfåglarna begynna sjunga — först helt sakta, först bara två eller tre, bara de allra minsta och svagaste, som sitta djupast inkrupna under lövverket, och som aldrig våga riktigt sova utan

ständigt luta på huvudet och lyssna. Snart locka de likväl också de starkare med sig, och genom de vidsträckta skogarna ända upp mot Tabor klinga slutligen fågelrösterna i den stjärnljusa vinternatten, högt och klart i oräknelig mängd, fast det ännu är långt, långt till dagningen.

Hästen.

Så långt historien går tillbaka, omnämnes hästen alltid såsom människans trogna, starka och outhärliga följeslagare. Hästen drar plogen genom stenbundna marker och hjälper människan att få skördar, vilka hon utan detta nyttiga och uthålliga djurs bistånd aldrig skulle kunna få. Hästen släpar hennes bördor i städer och på landsbygden; den är vårt förnämsta dragdjur ej blott inom jordbruket, men även inom industrin. Också krigets faror delar den med människan och kan fås att med trohet intill döden tjäna sin herre. Hästens styrka, stolthet och mod framhålles redan långt före Kristi födelse, därom talas t. ex. i Jobs bok (39 kap.).

Hästen överträffar även, vad själsförmögenheterna beträffar, alla andra husdjur utom hunden. Hans ovanligt stora utvecklingsförmåga anses vara orsaken till de många särskilda raser, vilka olika vård, klimat och levnadsförhållanden framkallat.

Stor är hästens självuppooffring; genom mod och kloket har den mången gång räddat sin herres liv. Alexander den stores berömda häst Bucefalus tillät ingen an-

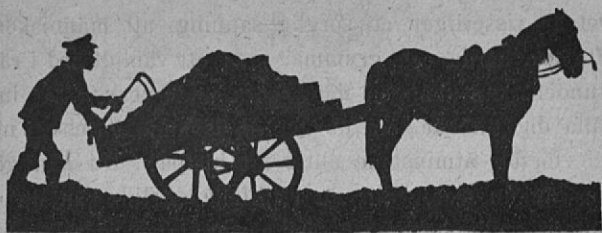
nan än sin herre att rida sig, men då han ville stiga upp — så berättas det — föll den på knä. Då Bucefalus under en blodig drabbning blivit dödligt sårad, förde den sin herre till ett säkert ställe. Sedan hästen här böjt knä och Alexander stigit av, föll den ned och — dog.

Hästen har ett synnerligen skarpt minne, och om någon gjort honom illa, har det inträffat, att den hämnats. Flere hästar, som av sina vårdare blivit miss-handlade, hava sedan vid lägligt tillfälle rusat på dem och straffat dem så strängt, att de med livet fått plikta för sin obarmhärtighet.

I Arabien anses hästen som en vän och familjemedlem. Hästen är arabens stolthet och glädje, och genom god vård och vänlighet utvecklas detta djurs mod, fintlighet och lydnad i högsta grad.

Behandlas hästen däremot kärlekslöst och oförståndigt, blir den slö och liknöjd och förlorar hela sitt andliga värde.

Liksom det finnes lyckliga och olyckliga människor, så finnes det också hästar, som föra ett behagligt liv, och andra hästar, som dagligen få lida av hugg och slag. Särskilt synd är det med gamla hästar, som under många år arbetat och stretat för sin ägare och sedan säljas bort och få svåra dagar. Man har sett hästar fälla tårar, då de efter en lång tid plötsligt återsett någon person, som varit vänlig emot dem och som de tidigare känt. Och andra hästar, som blivit slagna och plågade, vilka vid återseendet blivit så utom sig av rörelse och fasa, att de sparkat sönder det åkdon de dragit och skenat bort.

En gammal klok häst stod länge en kall vinterafton med sitt lass utan täcke utanför en lanthandlarbutik. Ägaren satt inne i bodan med upprymda kamrater, och så förgick timme efter timme. Ingen såg de långtansfulla blickar hästen kastade in genom fönstret, ingen gav akt på, att dess fina lemmar redan voro genomisade av kölden.

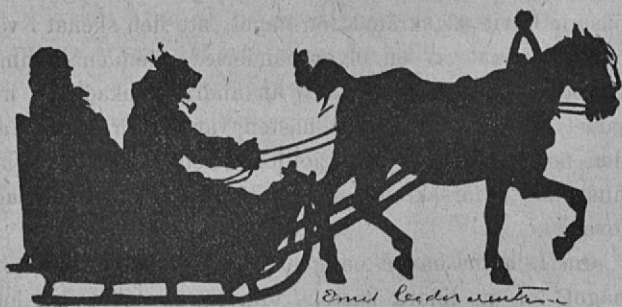
Slutligen orkade hästen ej vänta längre. Den ilade bort, ned på isen. Längre och längre, fortare och fortare bar det av ut mot den öppna fjärden, där isen blev allt svagare, och slutligen försvunno häst och släde för alltid i ett stort vak.

Folket i handelsbutiken sade följande morgon, att hästen blivit så skrämmd för något, att den skenat i väg och drunknat av en olyckshändelse. Men en gammal gubbe, som ansågs klokare än andra, skakade på huvudet och försäkrade, att hästen var så förständig, att den nog visste vad den gjorde. „Den hade en så elak husbonde“, försäkrade han, „att den ej längre orkade leva“.

Om I, barn, haven en god vilja, kunnen I alltid göra något för att lindra hästens ofta tunga och svåra lott.

Det är visserligen en sorglig sanning, att människorna ofta äro hårda och grymma, men ett vänligt ord i rätta stunden kan mången gång göra underverk. Låt intet hålla dig tillbaka, om du ser en levande varelse i nöd, och försök åtminstone alltid att hjälpa! Du kan göra mer än du tror. Blir du i tillfälle därtill, kan du om vintern gnida hästens betsel varmt, innan det lägges i hans mun. Därigenom hindras betslet att frysa fast vid hästens läppar eller tunga, varigenom ofta blåsor och sårnader uppkomma. Om du ser en häst utmattad stå och vänta på en solig gård eller en dammig väg, kan du säkert uppfriska honom med en dryck vatten. Låt ingen dag förflyta utan att göra något djur nytta eller glädje! Kom ihåg, att ett vänligt ord eller en smekning åt en häst är redan en god handling.

Den, som från barndomen bjuder till att icke låta någon dag gå förbi utan att avvärja andra levande varelsers lidanden eller åtminstone lindra dem, bär inom sitt eget bröst en aldrig sinande källa till lycka och tillfredsställelse.

Hästens bön.

*Giv mig foder och rykt och vatten,
 Giv mig tak över huvud till natten,
 Giv mig vänlighet framför allt!
 Täck min rygg, när det är för kallt!
 Låt mig alltid gå stilla och lugnt
 i uppførsbacken! Se till att för tungt
 mitt lass ej är! Och ryck aldrig hårt
 i tömmen, det skadar min mun så svårt.
 Sko mig väl; mig ej orättoist slå!
 För kalla betsel mig skydda också! —
 Hör min bön, så att jag ej må digna
 av bördan — och Gud skall dig rikt välsigna.*

Constance Ullner.

Nötkreaturen.

På grund av att nötkreaturen få åtnjuta så föga frihet äro deras själsförmögenheter mindre utvecklade än andra husdjurs. De äro dock varken så dumma eller trögtänkta, som man i allmänhet påstår dem vara. De taga livligt intryck av den vård och behandling de erhålla. Bemötas de med ovänlighet, hårdhet och illvilja, bliva de skygga, svåra att sköta och misstänksamma.

„Av nötkreaturens utseende och hållning kan man sluta till, om det är goda eller elaka personer, som har hand om dem“, sade engång en känd djurvän.

Tjurarna äro både modiga och trotsiga. De som under sin uppväxttid blivt vänligt behandlade av både små och stora, äro fromsinta och tillgivna. Men retar man en tjur, blir den lätt livsfarlig.

Ofta nog visa nötkreaturen prov på ett beräknande förstånd. En kvinna, som omsorgsfullt skött flere kor och varje morgon och kväll, innan hon mjölkade dem, givit dem en handfull salt och brödstycken, blev en gång anfallen av en ond tjur. Då korna, som voro hennes tillgivna vänner, sågo detta, rusade de till stället, satte sig till motvärn och räddade sålunda sin goda vårdarinna.

Många exempel finnas även på, att nötkreaturen erfarit stor saknad och sorg, när de förflyttats från sitt hem till ett främmande ställe. En ko i ett fattigt skogstorp, där den var barnens älskling och alltid blivt omhuldad som en medlem av familjen, såldes en gång till en långt därifrån belägen egendom. Men så fort tillfälle gavs, rymde kon och återkom till barnens stora fröjd till torpet, där goda människor sedan ställde så till, att den fick stanna.

Stor är kons moderskärlek. Då kalven tages bort från modern, händer det, att kon under flere dygn genom starkt bölande giver tillkänna sin stora sorg och sitt ogillande över, att den hårda människan rövat bort hennes barn.

Kor, som gå ute i skogar på bete, förstå att i rätt tid komma tillbaka till den plats, där de äro vana att mjölkas. Om man bemöter dem vänligt och ger dem litet gott foder eller några brödbitar, lära de sig lätt att självmant komma hem om kvällen.

Fåret.

Hästens och hundens andliga förmögenheter hava genom människans inflytande mera utvecklats än t. ex. fårets och svinets. Fåren och i ännu högre grad svinen äro i fångenskapen hänvisade till ett levnadssätt, genom vilket deras förstånd förslöas och går tillbaka i utveckling.

Emil Beslererantz.

Det vilda fåret visar ofta prov på tapperhet och uthållighet, men även den tama tackan har mången gång med hjältemodigt dödsförakt försvarat sina lamm, för vilka hon hyser en utomordentligt stor kärlek. Även sådant har inträffat, att, då

ett får i flocken förlorat synförmågan, det genast tagits om hand av ett av de andra fåren, som genom varnande bräkning kallat det tillbaka från bråddjup och klyftor och med rörande omtanke sökt skydda det för alla faror.

Fåren äro i allmänhet mycket tillgivna de personer, som skött dem från deras tidigaste ålder. De hysa även en stor kärlek till sin hemtrakt. En gång rymde en tacka med sitt lamm ifrån sin nya ägare. Efter att hava varit icke mindre än sexton dagar på vägen och under denna tid upplevat många äventyr, återvände hon till sitt barndomshem. Där fick hon nu stanna till sin död.

Det talas ofta om fårets dumhet, och tanklösa människor säga ej sällan till varandra: „Du har en riktigt fårska!“ — eller: „Du är dum som ett får!“

Sådana talesätt äro klandervärda och borde bort-

arbetas från vårt språkbruk. De nedsätta djurens värde i vår uppfattning; ty ordet har en stor makt över tanken. I, barn, böra därför alltid undvika att fälla ett nedsättande yttrande om ett djur. Framhåll snarare vid alla tillfällen deras goda egenskaper.

Fåret har, i likhet med sin nära släktinge geten, ej ett så illa utvecklat förstånd som det i allmänhet påstås. Fåren äro svaga för smekningar och vänlighet och bliva lydiga och tillgivna de personer, som sysselsätta sig med dem.

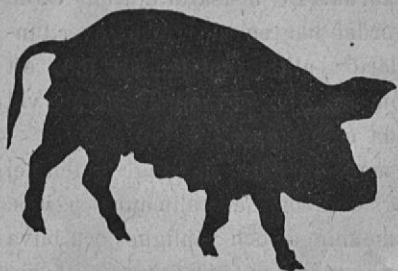
Fåret är utan tvivel det fridsammaste av alla våra husdjur. Med vilket tålamod håller det ej ut vintern lång i en jämförelsevis trång och obekväm bostad! Skulle man stänga in så många människor och låta dem bo månad efter månad tillsammans, skulle kiv och gräl helt säkert uppstå.

I stället för „dum som ett får“, borde man därför säga: „Fridsam som ett får!“

Svinet.

För den, som engång fått ett dåligt rykte, är det svårt att få det gott igen. Det kan man med skäl säga om svinen, ty få, kanske intet djur, hava blivit så förtalade som de.

Människan ägnar svinet föga vård och låter det ofta dväljas i orenlighet. Och så påstås det, att svinen älska att leva i smutsen. Det är icke sanning. Men på grund av att svinen ofta äro så illa skötta, spricker

deras hud i följd av solens inverkan, och då vältra de sig i dyn. Det sker sålunda av nödvändighet, ej på grund av smak.

Många bevis finnas på svinens klok-

het och beräknande förstånd. En sugga, som hade flere grisar, hade den sorgen att se, att en gris fråntogs henne varje kväll hon återvände hem från beteshagen. På aftonen av den fjärde dagen väntade gårdsfolket förgäves på suggans återkomst. Slutligen begav man sig ut för att söka henne och fann henne långt borta i skogen, där hon uppehöll sig bakom ett stort berg, för att gömma de grisar hon ännu hade kvar.

Svinen utmärka sig även för en stor samhörighetskänsla. Äro flere svin ute i skogen och bliva överfallna av vargar eller andra vilda djur, deltaga alla svinen i försvaret. Ett svin lämnar aldrig en vän i nöden. Det samma kan man, ledsamt nog, ej alltid säga om människorna.

I Dalarna i Sverige har man stundom svinet som vakt, emedan man lärt sig att i hög grad värdera dess mod och klokhets. Där sändas nötkreaturen för sommaren upp på de gräsbevuxna höjderna, varest man uppfört så kallade fäbodar. En ung flicka lämnades där engång ensam för att valla boskapen. På natten skulle en rövare bryta sig in till henne, men hennes

raska svin kastade sig på rövaren och bet honom så eftertryckligt i benet, att han blev en krympling för hela sitt återstående liv.

Om svinen behandlas väl och med vänlighet, bliva de mycket tillgivna sina skötare. Det har till och med hänt, att ett svin räddat barn från att drunkna. Svinen äro nämligen utmärkt skickliga simmare och kunna simma ända till sex å sju kilometer.

Svinens behandling borde, även med hänsyn till deras goda själsförmögenheter, vara betydligt bättre och välvilligare än den i allmänhet är i vårt land.

Hunden.

På intet djur kan uppfostran i så hög grad inverka som på hunden, emedan dess andliga egenskaper stå högre än andra djurs. Men „endast goda människor kunna uppfostra goda hundar“, säger A. E. Brehm. Denna stora vetenskapsman framhåller även, att intet djur är så väl förtjänt av att ofta framställas såsom mönster för människan.

Såsom hundens vackraste egenskap prisas i allmänhet dess osvikliga trohet. Villigt går han i döden för sin ägare. Romerska historien förtäljer om en hund, som följde sin avrättade herres lik, då det kastades i Tibern, där den omkom. Många hundar hava sört sig till döds på sin herres grav. En pudel, som blivit såld, lyckades en dag rymma och begav sig då till sitt 200 mil därifrån belägna gamla hem.

Hundar äro stundom avundsjuka på varandra och bliva då till och med hämndfulla; men blir det fara å färde, bistå de dock alltid den kamrat, som är i nöd. Ett par hundar kommo en gång i strid om ett ben. Då den svagare därvid råkade falla i en flod, lämnade den starkare strax benet, kastade sig i vattnet och lyckades efter stora ansträngningar rädda sin fiende.

På en egendom lade man märke till, att husmoderns favorit, en klok lappsk hund, som var väl född, dagligen förde ben och brödstycken bort från gården till en skog. En gång beslöt man att oförmärkt följa hunden; då fick man se, att den på en undangömd plats stämt möte med en utsvulten, mager och eländig kamrat, åt vilken den lämnade de medförda godbitarna. Den fattiga hunden åt begärligt upp allt och sprang sedan sin väg, efter att tacksamt hava viftat på svansen åt den hjälpsamma vännen.

På ensligt belägna ställen tjänstgör hunden ofta som en god och trogen vakt. Mången gång får den av egen-

nyttiga, hårdhjärtade människor röna ett ovänligt bemötande, får utstå svält, får hugg och slag till tack för de tjänster den gjort. Detta är grymt och orättvist, och den hundägare, som ej sörjer för att hunden får den omvårdnad den bör hava för att

kunna trivas, borde aldrig få äga en hund.

Särskilt svår är bandhundens lott, och det borde förbjudas att ständigt hålla en hund fängslad, åtminstone till nätterna borde djuret återfå sin frihet. Att hålla hundens bostad ren, att se till, att den ständigt har tillgång till friskt vatten och att den dagligen får röra sig ute, åtminstone någon stund, är varje hundägares plikt.

Men tanklösa, egennyttiga människor försumma ofta sina skyldigheter mot andra medskapade varelser. Envar bör därför, så långt i hans förmåga står, försöka att lindra hundens ofta svåra lott och aldrig underlåta att hjälpa en hund som är i nöd, när, var och under vilka förhållanden en sådan än må anträffas.

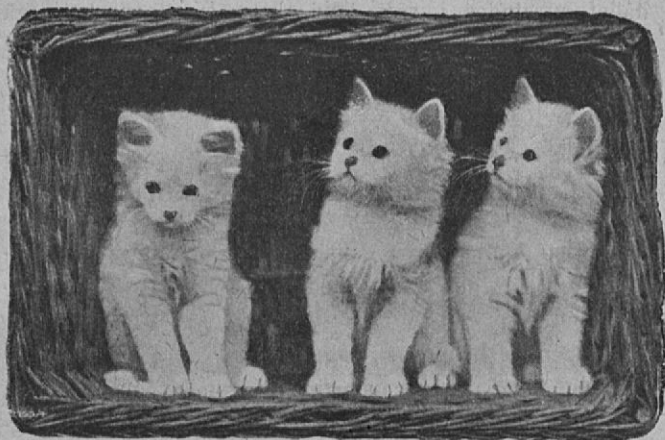
Katten.

Katten är ett vackert djur med gott förstånd och många goda egenskaper. Synnerligen känslig till sin natur, kan katten, om den behandlas vänligt och hänsynsfullt, visa prov på en lika stor och uppförande tillgivenhet som hunden. „I katten har man en underhållande vän, vars tillgivenhet är frivillig“, säger en berömd schlesisk skald. På grund härav hava vissa folkslag ställt katten särdeles högt.

På valplatsen utanför Sevastopol hittades några döda människor, vilka bevakades av stora, svarta kattor. De hade följt sina herrar i striden och kunde endast genom våld skiljas från deras lik. Exempel finnas även på, att katten sört sig till döds då den förlorat sin herre.

Kattens moderskärlek är synnerligen stor. Då hon har ungar, hyser hon, berättar den store djurkännaren A. E. Brehm, „även mot andra hjälplösa djur ett medlidande, som verkligen hedrar henne. Man har exempel på, att ammande kattor givit di åt och uppfostrat ungar av hundar, rävar, kaniner, harar, ekorrar och möss“.

I allmänhet äro hundar och kattor ovänner. När två människor tvista och ej kunna tåla varandra, brukar man säga: „De leva som hund och katt“. Men på grund av båda dessa djurs kloket och läraktighet kan man med ett rätt behandlingssätt förmå dem att bliva trogna vänner och trivas väl tillsammans. Svårare kan det mången gång vara att förmå stridande människor att försonas.

Ofta bliva kattorna mycket illa skötta och försummade. Man fordrar, att de skola hålla hem och visthus befriade från möss och råttor, och man lämnar dem ej sällan helt och hållet utan föda. Då inträffar det, att de begiva sig ut i skog och mark på jakt efter små fåglar. Fågelvännerna hava på grund härav börjat ett allmänt förföljelsekrig mot kattorna, som för närvarande höra till våra olyckligaste djur. Hemlösa och jagade, var de än visa sig, bliva de sannolikt, åtminstone i våra städer, snart nog allt mera sällsynta.

Och likväl skulle katten, om den rätt behandlades, enligt all sannolikhet kunna förmås att icke jaga små fåglar.

Inom stora ladugårdar är katten ännu ett gärna sett djur, och gamla människor tro, att, om den helt och

hållet utrotades i vårt land, komme det snart att gå som det heter i ordspråket:

„När katten är borta, dansa råttorna på bordet.“

Hönsen, gässen och ankorna.

Hönsen kunna bliva ganska kloka och fatta stor tillgivenhet för den, som med intresse och välvilja vårdar dem.

Tuppen är hönornas trogna väktare och modiga försvarare. Om fiender angripa någon av hans familj, försvarar han alltid de sina med självuppoftande högsinhet. De hönor, som äro anförtrordade i hans beskydd, varnar han för varje fara, stundom genom olika ljud och ibland genom egendomliga kroppställningar.

Om tuppar retas, kunna de bliva så misstroagna, att de i varje människa tro sig se en fiende.

Å andra sidan är tuppen mycket känslig för välvilja och kan göras mycket tam. En rysk officer hade en tupp, som gärna följde honom överallt. När hans herre steg till häst, flög tuppen upp och satte sig bakom honom. Inom hemmet var den trevliga tuppen allas favorit. Ofta flög den upp på skrivbordet, när herren satt och skrev, utan att vältra omkull bläckhornet eller skada papperen.

Å lägerplatser och fartyg har tuppen ofta varit anställd som väktare. Troget har den skött sitt kall till stor förargelse för sömniga och lata matroser och krigare.

Hönans moderskärlek är så stor, att hon ofta med fara för sitt eget liv skyddar sina små kycklingar för annalkande fiender.

Den vilda *gåsen* anses som ett mönster av klokhet, men den tama brukar framhållas som en sinnebild av dumhet. Denna beskyllning är dock orättvis, ty den har mången gång visat prov på motsatsen.

Man kan vänja gäss vid att på bestämda tider infinna sig på ett ställe för att erhålla föda. En kvinna hade under en längre tid brukat bjuda några gäss på säd, som hon kastade ut åt dem genom ett fönster. De infunno sig punktligt varje eftermiddag till kalaset. En gång, när de förgäves tillkännagivit sin ankomst genom kacklande, gick en gåskarl till klocksträngen och väckte med en ljudelig ringning invånarnas uppmärksamhet på sin och sina kamraters ankomst till stället.

På grund av sin vaksamhet hava gässen blivit kallade för bondgårdens säkraste och pålitligaste väktare. Ja, de hava till och med vunnit historisk ryktbarhet. Med sitt kacklande förrådde de gallernas anfall på Capitolium i Rom och räddade därigenom staden. Censorn i Rom skall ock hava anslagit en årlig summa till gässens underhåll, emedan de visat sig vara de uppmärksamaste skyltvakter en belägrad stad kan hava.

Ankorna kunna bliva lika tillgivna och punktliga som gässen, men de äro ej så kloka som de. De gå långsamt och rullande som om de vore sömniga.

Ankbonden är i allmänhet mycket svartsjuk och utväljer åt sig två eller tre ankor, som han med särskild ömhet försvarar. Ankans moderskärlek är mycket stor och hon kämpar modigt för sina ungar med hugg av näbben och slag av vingarna.

Duvan.

Under förgångna tider värderades duvorna högt. Många romare hade under kejsartiden tusentals av dem på sina lantgårdar och det betalades stora summor för en vacker duva.

Staden Kartago anlades på det ställe, där en duva slagit sig ned för att bygga bo.

Duvorna äro kloka och tillgivna fåglar. Genom sitt utpräglade sinne för punktlighet kan man lätt vänja dem vid att på bestämd tid infinna sig på ort och ställe

för att mottaga brödsmlor, ärter, gryn eller annan lämplig föda.

De hysa stor kärlek till hemmet, och för denna kärlek har det flere gånger inträffat, att de vid eldsvådor offrat sitt liv. Utan att av något låta hålla sig tillbaka flyga de då vanligen i allt tätare kretsar över elden, tills de slutligen bliva svedda av lågorna och nedfalla i eldhavet.

På grund av denna kärlek till hembygden och förmågan att på många mils avstånd återfinna vägen hem har duvan redan i äldsta tider blivit använd som brev-bärare.

I Helsingfors och i flere av vårt lands andra städer har man börjat förfölja duvorna, och de få utstå många lidanden. Under den kalla årstiden få de ofta hungra och frysa. Sorgligast av allt är, när de falla offer för okynniga, elaka pojkar, vilka ofta på ett barbariskt sätt fånga och misshandla dem eller skjuta dem med „stritsa“. Envar, som blir vittne till eller får reda på sådant djur-plågeri, bör på allt sätt hindra det.

Om någon kommer och säger eder, att duvorna äro alldeles onödiga, att vi ingen nytta hava av dem och att de endast äro till skada, emedan de förorena gårdar och hus, då kunnen I giva flere svar, som kullkasta sådana beskyllningar. I kunnen säga, att varje djur, som födes till jorden, har en plats att fylla, ett mål att nå, om också vi människor icke alltid kunna säga vilket. Vårt förstånd är inskränkt och det finnes mycket, som vi ej veta. Och så kunnen I påpeka duvornas skönhet, tala om, huru vackra de äro, när de i sol-

skenet breda ut sina i olika färger skiftande vingar,
och huru mycket liv och glädje de sprida. Huru tyst
skulle det ej bliva på våra gator och gränder, huru
livlöst och tråkigt, om inga duvor funnes mer!

Skydda duvorna så mycket det står i eder förmåga
och kasta åt dem gryn, ärter eller brödsmlor, när till-
fälle därtill erbjuder sig.

Duvan.

*Kära duva, under åsen bliv!
Göm dig, så att ingen gör dig illa!
Duva lilla,
håll dig stilla,
man vill göra slut uppå ditt liv!*

*Duva, du har skänkt åt mången fröjd.
Sjuka gossen, som ur fönstret blickar,
gryn dig skickar,
gläds och nickar,
känner sig med ens så frisk och nöjd.*

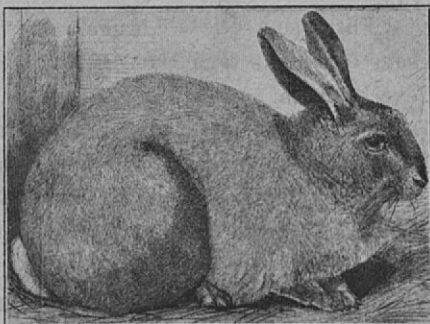
*Drömmer att man lyssnar till hans ord,
när en bön han ber för duvors skara:*

*Dem bevara
från all fara!
De ha rätt att leva på vår jord.*

Constance Ullner.

Kaninen.

Kaninen liknar haren till utseendet, men är mycket klokare än denna. Den tama kaninen är tillgiven och kan till och med med lätthet lära sig konststycken, var-
före barn ofta roa sig med att hålla kaniner.

Det bästa vore dock att barnen ej skulle skaffa sig kaniner. De äro mycket fruktsamma och få en hel mängd ungar inom ett år. Naturligtvis kan man ej själv hålla så många djur, och så komma andra och köpa bort dem. Men när man säljer ett djur, skall man tänka på, huru detta djur kommer att få det hos sin nya ägare.

Nu förhåller det sig så, att kaninen hör till de djur, som få utstå svåra lidanden, och endast ett fåtal människor hava klart för sig, att de även hava plikter mot kaninen, lika väl som mot alla djur. Av vinstbegär låter mången locka sig att föda upp kaniner och sälja dem åt människor, som komma att underkasta de arma djuren svåra plågor. Det vore därför bäst att alls ej lägga sig till kaniner, men gör man det engång, bör man samvetsgrant vårda sig om dem.

Biet.

„Flitig som ett bi“ brukar man säga om människor, som förstå att taga tiden i akt och aldrig äro lata och overksamma.

Biet är ett av våra allra äldsta husdjur. Det gör stor nytta och har varit omhuldat i alla tider. De gamla egyptierna avbildade biet på sina minnesvårdar, och hos våra förfäder stod det högt i ära för sin goda honung och sitt vax.

Många bevis finnes på, att bina äro kloka och beräknande. Det är både nyttigt och lärorikt att skaffa sig en närmare kännedom om dessa varelsers märkvärdiga liv. Det har blivit beskrivet av många författare, men av ingen så bra som av Maeterlinck, vars bok om bina alla borde läsa.

Biskötseln är av brist på företagsamhet hos oss ganska försummad, vilket är skada, ty den kunde vara en god näringskälla. Mången, som bor på landet, kunde skaffa sig en välkommen tillökning av sina inkomster genom att hålla sig bikupor och lära sig att rätt vårda dessa små flitiga djur.

Små barn och små fåglar.

Vad kvittrar så vackert på grenen där?

Ack jo, kom och se! Det en fågel är.

Så munter och glad hela sommarens dag

Den slår sina driller med lust och behag.

*Den bygger sitt bo utav mossor och strå,
Och gör det så varmt för ungarna små.
Den döljer det väl där bladen stå tätt,
Att höken, den stygga, ej hittar det lätt.*

*Du fågel, du kära, på grönskande kvist,
Vi barn äro dina små vänner förvisst. —
Vi älska din sång och vi skydda ditt bo,
Att där dina ungar må växa i ro.*

*Vi äro som fåglar i världen så vid,
Så svaga och små i vår barndomstid,
Gud skyddar vår stig, och därför också
Beskydda vi ömt alla svaga och små.*

Rafaël Hertzberg.

Småfåglarna.

Huru glada bliva vi ej under vårens dagar, då småfåglarna söka sig tillbaka till norden! Här äro de födda och längta hit igen. De begiva sig om hösten till sydligare länder, emedan de ej kunna uthärda källden hos oss. Men när drivorna smälta och insjöar, floder och havsvikar kasta bort sina istäcken, då vända småfåglarna åter till norden. De vilja bygga bo i den lönn, den rönn, den gran eller björk, mellan vars grenar och lövverk de första gången sett den blåa himlen, den härliga solen.

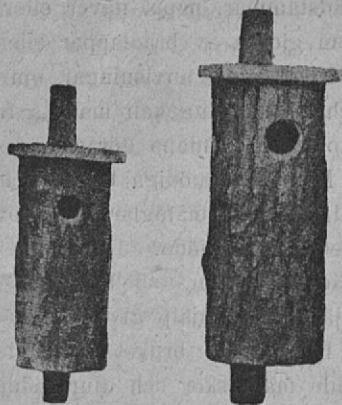
Kärleken till hembygd och fosterjord driver dem hit. Men huru bli- va de emottagna? I allmänhet ej med den vänlighet de så väl skulle för- tjäna. Elaka gos- sar kasta ofta ste- nar på dem, såra dem med „strit- sor“, förstöra de- ras ägg och ungar och pina dem på

många sätt. Sådana straffvärda handlingar skola vi alltid försöka hindra och i stället sprida så stor kun- skap som möjligt om småfåglarnas liv och den nytta och glädje de göra. Att känna småfåglarna blir snart liktydigt med att älska dem, och den man håller av vill man ju aldrig skada.

Huru ödsliga skulle ej skogar, fält och dalar vara, om ej småfåglarna livade upp dem med sin sång! Lär- kans driller i skyn, taltrastens melodiska röst, bofinkens glada sång, sparvens anspråklösa kvitter, som vi även under vinterns kulna dagar få fröjda oss åt, allt detta är ägnat att fylla våra sinnen med tacksamhet mot den som skapat himmel och jord.

Men småfåglarna göra oss icke blott glädje, utan även stor nytta. De utrota sådana insekter och larver, som

äro för vårt jordbruk skadliga. I trakter, där småfåglarnas antal förminskas, där ökas till exempel ängsmasken och andra små skadedjur i så hög grad, att både människor och kreatur få lida nöd. Lantmännen börja så småningom allt mera inse småfåglarnas stora betydelse i naturens hushållning.

Envar bör därför bidra till, att all förföljelse mot småfåglarna upphör. Aldrig böra vi låta övertala oss att vara med om äggplundringar eller äggsamlingar. Likaså böra vi, så mycket det i vår förmåga står, motarbeta det dumma och smaklösa modet att begagna fågellik och delar därav till „prydnader“ i hattar. Ingen rätt tänkande och god kvinna vill bära lånta fjädrar. Ett sådant mod har kommit till stånd genom egenyttnan, fåfängan och grymheten i förening. Det har i mycket hög grad förminskat småfåglarnas antal och tillfogat dem de gräsligaste lidanden.

För att locka småfåglarna till oss böra vi bereda dem lämpliga häckplatser. Dylika platser hava nämligen genom skogsskövlingarna i hög grad minskats. Bäst är att anskaffa konstgjorda fågelbon eller så kallade fågelhåkar. Man kan förfärdiga sådana i skilda former och av olika material, såsom av bark, brädlappar, urgröpta

trädstammar, papp, näver eller lergods. Oftast ser man dem gjorda av brädlappar eller bark.

Noggranna anvisningar om fågelhålkars tillverkning och uppsättning kan man få från många av våra folkskolor, där sådana göras.

Men utom nödiga bon bör man ock under vintern se till, att de småfåglar, som övervintra hos oss, förses med någon föda. Då marken är betäckt av snö och trädens grenar isbelagda, få många småfåglar svälta ihjäl, om ej hjälp gives dem.

Det gamla bruket att sätta ut sädeskärvar bereder både människor och djur glädje. Detta borde dock ej, som nu är fallet, endast ske till jul, utan även på andra tider på vintern.

I sammanhang härmed böra vi lägga på minnet något, som kan vara till stor nytta för småfåglarna. Skänk dem edra julträd, när ni själva ej mer vilja hava dem. Slå litet uppsmält flott på trädets grenar och strö sedan dit korn, brödsmulor eller vad ni kunna undvara av sådan slags föda, som passar för dem. Ställ så ut trädet på ett fridfullt ställe; och det skall bliva till stor nytta och fröjd för våra små kära vänner i skog och mark.

När svalan kommer.

Nu blir det sommar, mor, nu skiner solen.

Och gräset lyser grönt omkring vår trappa.

Nu får jag klä mig i den tunna kjolen

och springa barfota och utan kapp.

*Långt bort i söder i de varma landen,
där sommarsolen bor och Nilen rinner
och där den brinner het, den gula sanden,
dit är det svalan varje höst försvinner.*

*Men varje vår hon längtar hit tillbaka
och utan tvekan hon begynner färden.
Hon hittar vägen hit, den enda raka,
fast aldrig hon sett kartor här i världen.*

*Det var i går hon kom, säg, såg du, mamma,
hur fin hon var i krås och svarta kläder?
På hennes vägar tycks det aldrig damma
och aldrig vara regn och ruskigt väder.*

*I dag hon murar ren sin gråa stuga,
hon rappar och hon kittar så behändigt.
Till middag spisar hon båd mygg och fluga,
och kvittrar gör hon och är glad beständigt.*

*Jag är så lycklig, mor, att vid vår hydda
det var, som svalan ville bo och bygga!
Jag är så lycklig, mor, att vi få skydda
vårt fågelpar mot dem, som äro stygga.*

Elin Waldén.

De små fåglarnas klagan.

*Vi kommo så långt från fjärran land,
Vi kommo från Nilens heta strand,
Från Etnas lava, från Atlas dadlar
Och från Saharas brännande sand.*

*Vi kommo från sol, som ej förgår,
Från land, som evigt i blommor står,
Från strand, där aldrig en driva snöat,
Till Finlands frostiga, sena vår.*

*Vi bytte mot denna arma nord
Vår gyllne frukt och vårt rika bord,
Vi hungrade bland vår barndoms björkar,
Vi fröso hellre på hemmets jord.*

*Och hade vi ej en skatt av gull
Att ge till hyra och ge till tull,
Så sjöngo vi dock vår glada visa
För Finlands och för vår kärleks skull.*

*Vi bådo ju blott om en liten gren,
Om litet mossa för boet sen
Och blott att i fred vår visa sjunga
I morgondagg och i solens sken.*

*Då kommo där barn från denna bygd,
Barn utan hjärta, barn utan blygd,
Och kastade ned vårt bo till marken
Och rövade bort vårt enda skygd.*

*Vi sjöngo för dem i vårens tid,
När allt var glädje och hopp och frid.
O, må dem ingen i livet löna
Så, som de lönat vår sång därvid!*

*Kanhända var det en lek också;
Men grym och tanklös var den ändå.
Må Gud förlåta dem, att de lönat
Vår trogna kärlek till Finland så.*

Z. Topelius.

Fiske.

Roa dig aldrig med metning av fisk!

Stå ej vid stränderna och meta små fiskar, som du intet gör med, och vilka sedan få ligga på den soliga stranden och av sig själva dö så småningom. Det är ett stort och onödigt djurplågeri. Sök hellre din glädje i att åt de små fiskarna kasta ut brödsmulor, vilka de med glädje förtära.

Metar du däremot för att skaffa föda till hemmet, så må du gärna göra det, men kom ihåg att döda fisken, så fort den kommit upp från vattnet. Glöm aldrig att taga med en kniv, och avskär fiskens ryggrad strax bakom huvudet. Det är djurplågeri att låta fisken ligga levande i båten eller på stranden. Dessutom är fiskens kött hälsosammare för människan att förtära, om fisken blivit dödad, än om den fått dö så småningom under svåra plågor.

Råd.

(Melodi: Vasa marschen.)

*Mot värnlös djurvärld handla rätt;
det är din plikt — förglöm ej det!
Du mer förstånd än djuret har,
tag därför vänligt dess försvar!
Husdjuren i ditt trevna hem
lär känna, älska; lär av dem!
Om du dem engång rätt förstår,
så många goda råd du får.*

*Var trofast som en hund, som den
ditt hem beskydda och din vän.
Av hästen styrka lär, och drag
som den det lass dig ges en dag.
Likt katten, som hörs spinna glatt,
se, att ej ovän spelar spratt.
I visthus komma råttor lätt
om katten ej bevakar det.*

*Hos svinet finnes mycket gott
fast ofta det blir missförstått,*

och komma fiender, då tar
 vartenda svin sin väns försvar.
 Ej kvickhet föll på fårets lott,
 men det ett ädelt hjärta fått.
 Herr bock, dess släkting, och fru get
 långt mer om livets visdom vet.

Och kon! Se till att hon har ljus
 och luft och rent uti sitt hus.
 Låt henne få en promenad
 ibland, då blir hon frisk och glad.
 I frihet lämna skogens djur
 och stäng dem aldrig in i bur.
 Hur fint ett fängelse än är,
 så vantrivs fången alltid där.

Och när små fåglar komma hem
 i vårens tid, beskydda dem.
 De lämna söderns sköna jord
 för att de längta till vår nord.
 Låt dem få sjunga här i ro.
 Förstör ej något fågelbo!
 Då växer grödan bra för far,
 till härlig skörd i höstens dar.

Constance Ullner.

I juletid.

Sakta flingor falla
ned mot marken lätt,
forma sig till drivor,
packa hop sig tätt;
och däröver himlen
välver sig så blid
som en ram åt tavlan:
Stilla julefrid.

Dragaren på gatan,
framför släden spänd,
har en bön, han också,
som bör göras känd:
„Låt mig icke vänta
allt för lång en tid —
raska på och giv mig
också julefrid!“ —

Drivorna dock göra
sparven stort besvär:
knappare blir födan,
han varje dag förtär! —
Ack, om något vänligt
öga såg hans strid,
om man gav en kärve
uti juletid!

När, min vän, du njuter
av ditt goda, då
tänk en gång på dina
stumma bröder små!
Minska hästens väntan,
lindra sparvens strid,
dela med av lyckan
uti juletid! — —

W. Maass.

Skadedjur.

Även mot de så kallade skadedjuren hava vi plikter.
Vi få aldrig misshandla eller plåga dem, och när vi
förfölja dem och taga deras liv, bör det ske utan grym-
het och på ett så smärtlöst sätt som möjligt.

För att utrota råttor användas många förkastliga sätt, såsom långsamt dödande gifter, olämpliga fällor, där råttorna och mössen lemlästas eller till hälften dödas. *Kattor* äro det bästa medel mot råttor och kunna ofta genom sin blotta närvaro fördriva dem.

Det berättas, att en konung i Neapel för att skydda sina fasaner och rapphöns på ön Porcida utfärdade befallning, att inga kattor skulle få finnas därstädes. Men efter en kort tid togo råttorna så överhand, att öns befolkning råkade i största hungersnöd.

För dödande av flugor bör man ej heller använda sådana medel, som utsätta flugorna för långa och svåra lidanden.

Genom renlighet kan man bäst skydda sig för dem, och från rum utdrivas de lätt, om man, genom att öppna fönster och dörrar, ställer till korsdrag. Om flugor fångas i håvar eller på annat sätt, böra de hastigt slås ihjäl och icke blott bedövas.

Liten vän.

*Liten vän med hem och bröd,
faders hägn och moders vaka,
giv den arma glatt ditt stöd,
som får ofta allt försaka,*

*djuret, som så hastigt glöms
för det egna jagets ävlan,
som till plågor, trældom döms
under mänsklig strid och tävlan.*

„Jag är svag“, se där ditt svar,
 „ej jag mäktar mot försåten“.
 Men du ju ett hjärta har,
 som kan leda dig på stråten.

Lyssna till dess vackra bud,
 lär att älska allt och alla,
 som fått livets skatt av Gud,
 då du segra skall, ej falla.

V. Lindman.

Lilla Lasses aftonbön.

Kära Gud, välsigna du
 både far och moder,
 styr min broders farkost nu
 med ditt starka roder.

Var nu även riktigt snäll
 emot gråa misse,
 bry dig ej om ungens gnäll
 och bevara Prisse.

Sköt också om fåglar små,
 som i träden sjunga,
 att de rikligt föda få
 där på gren de gunga.

*Snälla Gud, ännu en bön.
för vår gamla Stina,
giv du henne såsom lön
glada kalven Mina.*

*Och till sist, så giv din frid
åt de sjuka, trötta,
alla, som i livets strid
blivit gamla, nötta.*

Amen.

Eva Ljungberg.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Inledning I, II	1
Djurens Messias	5
Hästen	7
Hästens bön, dikt av Constance Ullner	11
Nötkreaturen	11
Fåret	13
Svinet	15
Hunden	17
Katten	20
Hönsen, gässen och ankorna	22
Duvan	24
Duvan, dikt av Constance Ullner	26
Kaninen	27
Biet	28
Små barn och små fåglar, dikt av Rafaël Hertzberg	28
Småfåglarna	29
När svalan kommer, dikt av Elin Waldén	32
De små fåglarnas klagan, dikt av Z. Topelius	34
Fiske	35
Råd, dikt av Constance Ullner	37
I juletid, dikt av W. Maass	39
Skadedjur	39
Liten vän, dikt av V. Lindman	40
Lilla Lasses aftonbön, dikt av Eva Ljungberg	41

Pris: 75 penni.

4p 259